

O)

Od rána se všichni tvářili rozpačitě a zahanbeně, uhýbali očima jeden před druhým a snažili se vymazat z paměti včerejší den, jako by zahradní slavnost vůbec neproběhla, přestože pořád ještě cítili v ústech slanou chuť vepřového a hořkost piva, v rozlámaném těle následky erotických hrátek a v hlavě tlak svědomí. Tak po výuce, kterou si plukovník Archibar nemohl vynachválit, chodili jako lázeňští hosté na malé ozdravné procházky, slunili se u bazénku, hráli šachy a badminton nebo převraceli seno. To jenom pár zkušených harcovníků léčilo kocovinu dačickou desítkou.

„Doktore,“ spustil znaveně J. M. Blok, který nespal vůbec, protože cikáni s králem Todem a mladičkou Vianou odtáhli až po šesté ráno, „včera jsem na to přišel... my spolu budeme dělat takový minimuzikál.“

„Že o tom nic nevím,“ podivil se doktor Dykast a kývl na pana podvedoucího, aby mu přinesl další pivo.

„Protože jste šoustal.“

„O tom sice taky nic nevím, ale je to dost pravděpodobné... o co se jedná?“

„O tuhle magorskou válku.“

„Můžeme to zkusit,“ připustil doktor a odpil pěnu.

Plukovník Archibar byl u čtvrtěční snídaně ve slavnostní náladě, zatímco Michal znechuceně sledoval vedoucího pro tajné úkoly, jak si pečlivě maže chléb máslem, aby z něj vzápětí vyhrzal střídku a potom labužnický ukusoval kůrku rozvinutou do délky, soukal ji do úst jako gumovou hadičku. A tak když určená služba sklídila zbytky ze stolů, rozechvělý plukovník vystoupil na praktikábl a radostně zvolal: „Sdělovací prostředky nám před chvilkou oznámily, že vypukla válka! Imperialista zahájil útok a nám nezbývá než se bránit do posledního dechu... teď půjde o život, kamarádi,“ a kývl na dva pomocníky vybrané z řad domobrany, aby na sražené stoly vyskládali výzbroj potřebnou pro obranu v zázemí. Potom rozvážně sestoupil z praktikáblu, uchopil dřevěné klíšky, dokonalý nástroj k měření vzdálenosti od kořene nosu k jamce pod bradou, a vyzval frekventanty, aby jeden po druhém přistupovali ke změření pro velikost plynové masky. A pak už se neudržel a zajásal: „Právě jsem obdržel telegrafickou zprávu, že v prostoru XY došlo k nukleárnímu výbuchu. Musíme se zaktivizovat, tak do toho, mládenci,“ a oči mu nadšeně

blýskaly a jeho postavička bytněla, jako první den, když znenadání vyrostl do atomového hříbu. Velitelsky rozčlenil domobranu do družstev zdravotníků, dozimetristů, ženistů, očisty, krytu, požárníků a spojky, takže se stalo, že na družstvo očisty a krytu zbyl jenom jeden jediný frekventant. Plukovník Archibar nadsakoval štěstím, že kam píchne vypnutým ukazovákem, tam se vrhne živá hmotá, radoval se, že v této úchvatné situaci stačí zařvat a člověk moudrý sebou poslušně plácne na zem a začne se plazit blátem k určenému cíli. Kamkoliv. A v mezičasech, kdy vymýšlel další strategický krok, si pochvaloval, jak se mu daří vařit výjimečně chutný militaristický guláš. Byl to jeho den, slavný den velitele jednotky, kterému ani čas neotupil neobyčejně kreativní schopnosti.

Michal spolu s doktorem Dykastem, panem Patkovem a dalšími dvěma frekventanty tvořili družstvo požárníků, které mělo za úkol zlikvidovat sebenepatrnější náznak ohně, přenášet zraněné a přidušené osoby z oken domů, stavět nehořlavé zátarasý tak, aby červený kohout nemohl přeskakovat a vítězně kokrhat na střechách ohrožených budov. Nacvičovali odírání napalmu hráběmi z fasády hlavní budovy, ale po několika minutách hrabání fiktivního ohně se ohradil jednooký televizní zvukař Batista: „Ale soudruhu plukovníku, s napalmem se dneska potkáte už jenom tak ve filmu... imperialista přece není idiot.“

„Musíte znát všechno, chlapci,“ argumentoval hbitě Archibar, „taková věc se vám nakonec může hodit i v mírových podmínkách.“

„Napalm v mírových podmínkách... páni,“ vydechl zvukař.

„Tak si vyzkoušíme záchranu lidského života,“ mazaně uhnul plukovník a už vítal skupinu dozimetristů, kteří se vraceli z průzkumu terénu. „Tak jak, mládenci, jaká je úroveň radiace?“

„Perfektní, leze to nahoru,“ ukazovali na nehybnou rafičku dozimetru, „za chvíli vydáme zákaz vycházení.“

„Plukovník může mít pravdu,“ zastával se velitele pan Patkov, když přistavoval žebřík pod okno učebny.

„Plukovník má vždycky pravdu,“ uškříbl se zvukař Batista a dodal, „ale kdo nemá rád zvířata, nemá rád ani lidi,“ a opovržlivě sledoval vegetariána Patkova, jak šplhá vzhůru, aby vysvobodil Michala, bezbranného chlapce s ohnivými jazyky za zády. Místo plamenů ovšem zuřil v místnosti dopravák pan Roupal, který řval na své kolegy, infikovaný militaristickým virem od plukovníka: „Tady v krytu mi nikdo hulit nebude, jasný?!“ narůstal ve své roli velitele krytu, kterou vyfasoval. „A jíst se bude,

až k tomu dám povolení, jasný?! ...potraviny jsou na příděl a vody je taky málo, jasný?“ A odebral všem svačtinové rohlíky a šálky erárního čaje. To už si ale plecatý pan Patkov naložil bezbranného chlapce na ramena a opatrně s ním sestupoval po žebříku dolů.

„Ale stejně, řekněte, Patkove,“ neodpusť si Michal v poloze a stavu sežehnuté oběti, „je snad něco pikantnějšího než čerstvá krev pěkně upráglovaná na sádle s cibulkou?“ A nebohý pan Patkov škytl a začal polykat sliny, jak mu oživená vzpomínka na vepřové hody brutálně sevřela žaludek. Vzápětí už blinkal a při tom sestupoval po žebříku dolů na zem, ale v posledním metrovém úseku klouzl po potřísněné špricli a zřít se s Michalem v jednom chumlu na trávník.

„Výborně, mládenci!“ ryčel povzbudivě plukovník Archibar, který zaznamenal slavný pád ze žebříku. „Válka se s nikým nemazlí, ale pořádného chlapa jen tak nezlomí, jen tak dál, hoši.“

„Co kdybychom se odklidili někam stranou?“ navrhoval doktor Dykast Michalovi. „Tak trochu bychom dezertovali.“

„Ale, doktore,“ vykřikl nadšeně J. M. Blok, „to je přesně to, co hledáme... ten muzikál se bude jmenovat *Dezertéři* ...a můžeme se do toho hned pustit.“

„Už se těším,“ řekl ještě doktor a pak se nenápadně vytratili ze zamořeného prostoru, zalezli si pod odkvetlou jabloň za poslední chatkou a pustili se do fabulování, modelovali příběh dvou dezertérů:

Ten den, kdy se to všechno přihodilo, se chystaly velkolepé vepřové hody na oslavu úspěšné archibarovské války. Všichni bezchybně uplatňovali své teoretické znalosti a dovednosti v praxi, tužili se v zázemí s plným nasazením a ústy přetékaajícími slinami, jak už se nemohli dočkat odměny v podobě pečeně. Jenomže pak se stala taková věc: uprostřed nejhorečnatějšího pílení a shonu všech družstev domobrany se znenadání ztratili doktor a muzikant.

„Trochu si provětráme hlavu,“ řekne doktor v loudavé chůzi za hranicemi prostoru, ve kterém právě došlo k fiktivnímu zamoření, „případá mi poněkud nedůstojné dělat osobního šaška nějakému fanatickému plukovníkovi.“

„Šašci rozhodně nejsme,“ přitaká muzikant a vystoupají spolu po horké asfaltce na oblý vrchol silnice, kde odbočí do lesa, aby se uvolněně nadýchli vůně trav a jehličí a pryskyřice.

„To mi teda řekněte, kam se nám poděli doktor a muzikant?“ vedoucí pro tajné úkoly se zmateně otáčí v prostoru. „Byli přece s vámi v požárnickém družstvu, ne?“ oboří se na informátora, který krčí rameny a drbe si dutou hlavu.

„Říkali,“ spustí po chvilce uvažování, „že si jen potřebují odskočit, víc nevím.“ A kolem se dál míhají muži a ženy v plynových maskách a atombordelech, očista vytváří svá filtrová pásma, zdravotnice ošetřují raněné a požárníci, ochuzení o dva výkonné muže, vytrvale strhávají napalm z hořících domů.

„Je tu nádherně, co říkáte, doktore?“ ozve se muzikant po dlouhé odmlce, kdy oba leží v mechu uprostřed lesa, ruce pod hlavou, a zírají korunami stromů na modré nebe.

„To ano,“ přikývne doktor a pozvedne se, aby si zapálil cigaretu, „už si ani nepamatuji, kdy jsem takhle báječně relaxoval,“ vyfoukne kouř do mechu, „tak mě ale napadá, že sice už nejsme šašci, zato se z nás stali dezertéři... předpokládám, že přesně takhle bude uvažovat ten paranoidní důstojník.“

„Fajn, tak jsme dezertéři, a co?“ zasměje se muzikant, ale po chvilce se zvedne a začne se znepokojeně rozhlížet.

„Co myslíte, doktore, neměli bychom se radši vrátit?“

„Jako dezertéři?“ doktor zavrtí hlavou. „To bych neriskoval.“

„Co tedy navrhuje?“

„Projdeme se a vymyslíme, jak na ně vyžrát.“

Po hodině, přibližně v době, kdy se schylovalo ke konci archibarovské války, vedoucí pro tajné úkoly znervózní, že mu chybějí dva muži, za které nese zodpovědnost. Uvědomuje si, že nebude schopný zdůvodnit jejich absenci na významném cvičení domobrany a vedení podniku ho za tak vážné pochybení určitě suspenduje. Ve slabé chvilce se svěří samotnému plukovníkovi, který okamžitě a rozhodně jedná, vyhlásí poplach.

„Přátelé domobranci!“ huláká do zástupu frekventantů. „Máme tu zbabělce, dva dezertéry! Slavnost nemůže začít dřív, dokud je nedopadneme a nepřivedeme zpátky, tomu jistě každý rozumí!“ Mezitím co se domobrana šikuje k honitbě, přijíždí mistr zahradních slavností a chystá žároviště na rožnění selat. A hlava po hlavě se lítostivě, a zároveň vztekle otáčí za mistrem, který nese na rameni aluminiové sele a ještě jedno a ještě, a odnáší s sebou jejich představu lukulských hodů. K zástupu, který vyráží do terénu, se přidávají i místní opilci, staří veteráni, ochotní pronásledovat zběhy, aby si na ně mohli plivnout, znechucení jejich zradou.

„Ale doktore,“ vymáčkne ze sebe úzkostlivě muzikant na polní cestě, „my jsme úplně zapomněli na tu jejich prasečí slavnost... my jim to vlastně kazíme!“

„To je pravda,“ doktor zastaví a upne pohled k rozechvělé čáře obzoru, „role se vymezují a zpřesňují.“

„Pokud tomu dobře rozumím,“ muzikantovi seschnou rty, „tak už se nemůžeme vrátit... stali se z nás opravdoví dezertéři!“

„Správně,“ doktor přidá do kroku, „jejich chuť na odpírané vepřové se mnohonásobila, takže jejich nenávisť už může zchladit jenom naše krev!“ A rozeběhnou se parným odpolednem.

Domobrana svižně rázuje po lesní cestě, pospíchá jako smečka honicích psů směrem, který intuitivně určil informátor. V čele komanda hudrají staří veteráni, vysloužilý plukovník a vedoucí pro tajné úkoly, pomalu je opouštějí síly a dech.

„Za války se za dezerci platilo kulkou do hlavy!“

„Není válka.“

„Svinstvo je to ale stejný.“

„Kriplové,“ zasloužilé matky se pozvolna dostávají do varu, „už jsme mohly sedět u ohně.“

„Zrada se neodpouští!“ svorně hlásá zbytek požárnického družstva.

„Dostaneme je!“ hrozí úředníci a technici, kteří vklouzli do nových rolí šitých na míru, do rolí zarputilých pronásledovatelů, vzteklých bestii na stopě provoněné příslibem krve. Po krátké poradě se domobrana rozdělí na skupiny.

Doktor s muzikantem, dva splavení maratonce, kteří nesou zmatenou zprávu o svých vlastních životech, dorazí do liduprázdné vesnice. V prašných ústech jim drhne jazyk o patro, lapají po dechu, jak jim žízeň svírá hrdlo.

„Vidíte, doktore, pumpa,“ zasípe muzikant.

„Jdeme,“ zachrčí doktor a doklopýtají spolu ke vrátkům, za kterými leží před šedavým domkem obdélník zdusané hlíny s pumpou uprostřed. A jen se muzikant chytne páky, aby vytáhl z hloubky země chladivou osvěžující vodu, objeví se na dvoře světlomasá dívka, nedůvěřivě si prohlíží vyčerpané maratonce.

„Co tu chcete?“

„Jenom, prosím, trochu vody, nic víc,“ a když dívka přikývne, začnou nedočkavě pumpovat, lokají vodu, střídají se, omývají si rozpálené hlavy a znovu lačně pijí.

„Už toho nechte, doktore,“ muzikant ho odstrkuje od pumpy, „s takovým vakem nebudete moct utíkat,“ pak ještě mávnou dívce a znovu se vydávají na úmorný běh

za životem. Muzikanta na mžik napadne, že by se mohli někde ukrýt, ale zautomatizovaný útěk mu stále velí: kupředu, kupředu!

Znepříčetnělí domobrancí otloukají holemi stromy a keře, fanaticky vykřikují hesla odplaty, ryčí vzteky, protože jsou žízňiví, utrmácení, kručí jim v bříše a na chodidlech jim naskakují puchýře. A unikající dezertéři je ženou dál a dál. Táhnou krajinou jako stádo slonů a přizpůsobují se situaci, metamorfují: z mírumilovných, užvaněných matek se stávají zuřivé, nelítostné samice a z úředníků a techniků krutí samci s krhavými očima a vyceněnými zuby. Střední skupina objeví v opuštěné vesnici spásnou pumpu a obsadí ji. Světlovlasou dívku přitom vůbec neberou na vědomí, dohadují se mezi sebou, jak dál pokračovat v pronásledování zběhů. Nalévají se studniční vodou.

„Kam to vlastně utíkáme?“ chrčí doktor a drží se pod žebry, jeho tvář odráží nezměrné úsilí.

„Dobrá otázka,“ odsekne muzikant ve zpomaleném běhu za vesnicí, „každopádně už to dlouho nevydržíme.“

„Taky si myslím,“ přisvědčí doktor s brunátnou tváří, „ten tlak mi láme žebra, musím si na chvíli odpočinout.“ Tak se složí do trávy za rigolem, přerývaně vydechují a nevidomě zírají do nebe, které začíná tmavnout.

„Možná zbytečně týráme plíce a nohy,“ podotkne ještě doktor, „vymysleli jsme si pronásledovatele, utíkáme z popudu vlastní fantazie,“ a nadlouho se odmlčí.

„Možná,“ hlesne muzikant a taky zavře oči.

Když je po krátkém spánku otevřou, zastíní jim výhled na cestu početná skupina domobranců.

„Svažte je!“ přikáže velitel krytu a poodstoupí, aby nebránil provedení rozkazu, potom zaře na vystrašené zběhy. „Vy se hejbněte!“ A nakopne jim podrážky ušoupaných bot. Tak se zástup pronásledovatelů se dvěma polapenými pronásledovanými vydá na zpáteční cestu vyplněnou kopanci, žďuchanci, fackami, nadávkami a plivanci. V liduprázdné vesnici zahlédne muzikant světlovlasou dívku za plotem. Stačí se jen nahořkle pousmát, než ho zase postrčí herda do zad, až klopýtne.

V bojovém prostoru mezitím došlo k tragické události: mistr zahradních slavností si odskočil do hospody na sklínku režné a v té nestřežené chvíli ukradli cikáni všechna tři selata i s rožni. Znovu sjednocená domobrana unisono zaskučí a zanaříká, potom tlumí zdrcující ztrátu kořalkou. Jejich nenávisť, která na zpáteční cestě poněkud

ochabla, opět vzkypí, vzedme se v ještě větší intenzitě a naléhavosti. Shodně požadují okamžitou satisfakci, soud a nemilosrdný trest.

Nadmíru opilý vyvlečou z kůlny svázaného doktora a muzikanta a odtáhnou je k žárovišti, nad kterým se ještě nedávno vrtěla aluminiová selata. Tribunál zavrhuje pravidla přelíčení, ze žalobců se rázem stávají soudci a chvilku nato i vykonavatelé trestu. Pseudoválečná atmosféra jim dodává kuráže, naplňuje všechny bez rozdílu krutostí a ospravedlněným vědomím, že jim výjimečný stav dovoluje jednat podle libosti, neexistuje už jakákoliv zábrana v podobě hrozby následků. Jejich pravda je jedinečná. Kořalka se loká rovnou z láhve. Fanatismus profíná extáze. Každý úředník, každá matka si chce kopnout, uhodit a škubnout. Jako prostředky, které působí bolest a jejich potěšení, používají boty, hole, pěsti a oharky žároviště. Fascinuje je omamné kouzlo násilí, které jim v tu chvíli supluje nedokonale prožívanou a procitovanou svobodu.

Světlovlasá dívka, která se zavěsila na návratnou skupinu pronásledovatelů s polapenými zběhy a skrytě se zúčastnila nelítostného soudu a exekuce domobranců, vyběhla do blízkého městečka pro pomoc.

Služební vůz Veřejné bezpečnosti vjíždí do prostoru opravdu na poslední chvíli. Příslušníci se vklíní do rozvášněné masy domobranců a rozvážou ruce doktorovi, který leží vedle žároviště popálený s otřesem mozku, zlámaným předloktím, odraženou ledvinou a spoustou odřenin a tržných ran. Muzikant se nachází v podobně zbědovaném stavu: popáleniny, přeražená čelist, zlomená žebra, vykloubené rameno a našťipnutá holenní kost. Příslušníci nakládají oba zmrzačené dezertéry do vozů a odvázejí je spolu se světlovlasou dívkou do nemocnice.

Teprve v tomto okamžiku se spojené oddíly domobrany probírají z extatického vytržení, jejich svědomí začíná pulsovat. Ohromeně si prohlížejí jeden druhého a odmítají uvěřit tomu, co se tu před chvílí odehrálo. Začnou pátrat, komu by přišli svoji vinu, ale nacházejí zase jenom sami sebe. Z nelítostných samců a samic se znovu stávají ustrašení, loajální úředníci a brebentivé matky, přestože se pořád ještě jejich malátné mozky pohupují v alkoholové páře. Ale už zítra se probudí do neomluvitelné skutečnosti, že se podíleli na masakru dvou úplně nevinných normálních lidí, a od té chvíle až do posledního dechu vyplní jejich život marná snaha o zapomnění. A jejich naděje se upne k prosbě o odpuštění.

Tady by měl vlastně příběh Dezertérů skončit. Možná by ovšem ještě stálo za zmínku, že plukovník a vedoucí pro tajné úkoly obdrželi pochvalu za profesionálně

odvedenou válku a přehlédnutelné napomenutí za popíjení ve cvičném prostoru, při kterém došlo ke zranění dvou frekventantů. A děj by se ještě mohl nastavit obtížným hledáním pravdy: srdnatý lékař z okresní nemocnice by snadno dokázal a doložil, že dezertéři neměli v krvi ani kapku alkoholu. Vesnická dívka by měla kromě světlých vlasů taky potřebnou odvahu a rozhodla by se, že bude svědčit proti síle spojených oddílů domobrany. Některé matce by povolily chatrné nervy a přiznala by se k lynči. Obhájce dezertérů by mohl zatoužit po spravedlnosti a o svou čest a pracovní pozici by měl teprve přijít. Jenže k čemu všechny ty krkolomné peripetie, když není možné odčinit příkoří, urážky a rány, když nejdou vzít zpátky trvalé následky zranění těla i duše.

„Nepřipadá vám to děsivý, doktore?“ Michal se zachvěl pod odkvetlou jabloní za poslední chatkou.

„Ještě děsivější... dali jsme prostor emocím.“

„O čem jsme to hráli? O násilí a tuposti domobrany... o fanatismu?“

„Taky o atavismu a mechanismech, který takovým nebo podobným způsobem umožňují lidem uvolňovat vrozenou agresivitu,“ doktor Dykast v zamyšlení uštípl stéblo psárky luční a zasunul ho mezi zuby, „taky jsme mohli hrát o vině. Kdo nebo co stojí v pozadí takových příběhů... ale především jsme hráli o davové psychóze, která dovoluje každému jedinci rozplynout se v anonymní mase a zbavit se tak jakékoliv zodpovědnosti za své činy,“ a jen poklesl hlasem a zdrtil stéblo, vyčouhla za rohem poslední chatky ulíznutá hlava pana Volánka.

„Chlapi, kurva, kde jste?“ pustil se do nich vedoucí pro tajné úkoly. „Hledám vás nejmíň půl hodiny. Tohle mi teda nedělejte, to bych vás musel nahlásit.“

„Na chvíli jsme si odskočili,“ řekl Václav Dykast.

„Nikomu jste nic neřekli,“ hrozil ukazovákem pan Volánek, „to bych taky klidně mohl brát jako dezerci, že jo?“ Doktor se podíval na Michala a pak společně vzhledli k hrozícímu vedoucímu pro tajné úkoly a mozky se jim v té nepochopitelné souvztažnosti obrátily naruby jako kapuce. Čerstvě vyfabulovaný příběh Dezertérů s mírně pozměněnou expozicí se mohl začít odvíjet v reálné rovině.

„Tak co je, chlapi... hejbněte se!“ pobízel je netrpělivě a znejistěle, jak nechápal jejich náhlou strnulost a užaslé pohledy. „Za chvíli bude vyhodnocení,“ a oni si úlevně vydechli, že nebudou muset utíkat, že nemají svázané ruce, nejsou poplivaní, popálení a zmrzačení, že skutečnost je báječně nedramatická, banální a jednoduše

přehledná. Libovali si, že jsou odpočinutí a vedoucí pro tajné úkoly je vlídně pobízí ke zhodnocení bojového cvičení domobrany, ze kterého nedezertovali.

Kvečeru se spojené instituce Československé televize a filozofické fakulty nahrnuly do učebny, aby tam uspořádaly decentní rozlučkový večírek. Za okny poprchávalo a pod prahem nedolehlými okenicemi táhl vlezlý chlad, takže pan správce zatopil v násyprných kamnech u dveří, aby se domobrana nenastudila, přestože se všichni holedbali, jak jsou vytrénovaní a otužilí. Hned na počátku hodnocení poděkovala paní Vazníková plukovníkovi Archibarovi za pochopení a trpělivost, za lidský přístup k frekventantům, taky za vědomosti, které se každému budou jednou určitě hodit, a nakonec za vysoce organizovaný systém výuky, o jakém se nikomu ani nesnilo. Potom mu vetknula do náruče bonboniéru a kyfici červených růží, ucouvla o krok, ústa stažená na velikost manžetového knoflíku, a ukázkově začala předtleskávat, takže během chvilky už učebna burácela jednotným aplausem. Dojatý plukovník odložil dary a začal odporovat rukama, jako by tlačil do imaginární zdi.

„Ne, ne, ne,“ zarážel potlesk, „to já bych vám měl poděkovat... ano, děkuji vám všem, že jste se nebáli zvednout ruku a zeptat se, když vám nebylo něco dostatečně srozumitelné, tak to má být, nějaký ty chybičky jsme ještě poopravili v terénu, ale dnešní cvičení ukázalo, že jste dobrá, sehraná parta, která si poradí v každé situaci, teď si můžete s klidným svědomím říct, že jste připravení na všechno!“ a začal se mu lámat a zaplavovat hlas. „Jsem rád, že jsem se mohl právě s vámi podělit o své zkušenosti, ale příště... příště už vás povede někdo jiný, protože jak se říká, čas je neúprosný,“ a zadrhl, zakloktaly mu hlasivky a oči přetekly slzami, „už se s vámi asi vidím naposled.“

A úřednice se po té chmurné předpovědi rozeštkaly, postupně a návazně, jako když od sebe chytají hořící otýpky slámy, a k zavlhkým tvářím jim stoupaly prsty, svírající užmoulané kapesníčky. Ale plukovník Archibar si vojensky odfrkl a rozkolísaným hlasem začal zpívat: „Když jsem maširoval přes hranici...“ a všechn pláč v tu ránu ustal, sehraná parta domobrany spustila pochodovou píseň, falešní přeřvávali intonující a naopak, v učebně se vzedmula mohutná vlna chorálu, do které vstoupily kuchařky se salátovými a sýrovými mísami. Na každý stůl posadily jednu mísu nazdobenou kapiemi, rajskými, paprikami a okurkami a čtvero příborů vtočených do ubrousku. Chorál utichl. A vegetarián pan Patkov, který si v radostném šoku prokousl dolní ret, nejdřív zhodnotil umělecký dojem mísy přetékáající letními barvami a pak zabořil vidličku do kopečku salátu a celou čtvrtinu přenesl do úst a

ještě dotlačil plátkem eidamu a kapií. Ládoval se tak zručně, že ostatní tři frekventanti u stolu nestačili ani vybalit příbory.

Michal stál nad žlábkem vedle televizního nákupčího Baráka, který si popotahoval přirození, jako by cukal řetízku splachovadla. Při tom vyrážel své znechucení z rozlučkového večírku proti asfaltové stěně: „Já se na to prase Patkovský už nemůžu koukat, nacpal do sebe tři mísy a začal se shánět po další. No řekněte, pane Bloku, copak se může slušnej člověk takhle...?“ nedopověděl, místo toho slastně vydechl a snivě zaklonil hlavu, rozkošnický se rozfuněl a začal si krápat na špičky polobotek. Michal si při zavírání poklopce zase vzpomněl na vepřové hody, kdy pan Patkov při pohledu na žravého nákupčího Baráka zaúpěl: „Bože můj, vždyť je to hotovej kanibalismus,“ a s vyboulenými tvářemi se rozeběhl k vrbičkám.

V učebně vířilo naprogramované veselí, v hrdlech klouzalo moravské bílé a úřednicím už zase touha vhněla lesk do očí a chvění do vlhkých prstů. A násypná kamna sálala, takže domobrana kompletně znachověla, jako by se opláchla malinovým sirupem. A jak chladili rozpálené hlavy vínem, stoupala z nich pára, až se celá místnost zaplnila a frekventanti se poztráceli v živočišné mlze. Plukovník Archibar, který už stačil vyměnit dojetí za rozvahu, křikl do pištění a chichotání úřednic: „Orientovat se musíme v každé situaci,“ nejdřív se předpaženými rukama zabořil do poprsí zdravotnice Vazníkové, potom se připálil o horká kamna a nakonec se mu podařilo rozrazit dveře na chodbu, aby se po diagonále vrátil na vzdálenější konec učebny a otevřel druhé dveře na zahradu. Pak stál v mléčném proudění, zorientovaný v prostoru a čase, a s potěšením sledoval, jak se provětrává vzduch místnosti, ve které už se nikdo nemohl ukrývat se svými myšlenkami, choulit se v mízném koutku osamění. Nastala dámská volenka. Michal ještě stačil proklouznout kolem tabule, na které zůstaly křídové čáry, zbytky úhlů a jednotlivých zón po nukleárním výbuchu, ke stolku u okna, kde usedl vedle doktora Dykasta, aby se domluvili, jak postupovat při zpracování scénáře Dezertérů.

Neřvalo to snad ani půl hodiny a plukovník Archibar, kterého se ujaly soucitné úřednice, aby si ho při tanečku předávaly jako mimino, a tak v mateřských náručích zapomněl na blížící se konec, šel k zemi. Naprosto schvácený se složil v kruhu samaritánek na podlahu učebny a jeho dech zůstal viset nad nehybným, drobným tělem, ke kterému se jako první sehnul pan Roupal.

„Vypadá to, že omdlel,“ a zvedl plukovníka z podlahy a vynášel ho ven z přetopené učebny. Všichni se tlačili za ním.

„Jen aby to nebylo nic horšího,“ obával se vedoucí pro tajné úkoly, „kurva, takovej vzácnej člověk.“

„Vojáci umírají vestoje.“

„Milovníci vleže.“

„A svatý na kříži.“

V prvním patře okrové budovy výukového a rekreačního střediska Vamperk staříčký plukovník konečně otevřel oči a domobranci úlevně vydechli a začali ho podkládat polštáři, aby se mu pohodlněji sedělo na lůžku.

„V boji jsme si nejbliž,“ řekl docela tichounce plukovník Archibar a chabě se pousmál, „...vy jste vážně dobrá parta.“

Po vydatné snídani vytáhl vedoucí pro tajné úkoly pan Volánek z oblýskaného hnědavého sáčka poznámkový bloček a propisku, kterou si v posledních dnech dělal hranaté fajfky na čtverečkovaném papíře, jak odškrtaval splněné akce družstev a jednotlivců. A protože plukovníka odvezla brzo ráno sanitka do Prahy, převzal pan Volánek velení a taky hodnocení, ke kterému včera večer došlo jenom zčásti. Hodnotil velmi zmateně, protože mu scházel patřičný mistr, a při tom nenápadně pomrkával na zápěstí na masivní hodinky, na kterých se pod vypouklým víčkem zoufale vlekla vteřina za vteřinou. Domobrana po vzoru svého nového velitele taky sledovala čas. Každý zvlášť si představoval svůj návrat domů, vybavoval si situaci, kdy vstoupí do dveří a bude se tvářit radostně, že už je zpátky mezi svými nejdražšími, bude se hlídat, aby mu z vyprávění nevyklouzlo ani slůvko, které by na něj mohlo vrhnout sebenepatrnější stín podezření, takže bude srdnatě lhát a bude zase úzkostlivý a nudně všední a v zamčené koupelně si pečlivě prohlédne krk a genitál, jestli někde nezůstal otisk po středěční trachtaci, nějaký válečný šrám.

Pan podvedoucí se v příjemně prohřátém dopoledni kabonil za výčepním pultem, našťavaně drcal do držadla pípy a špičkou sandálu okopával dvířka pod chromovaným lemem dřezu. Ani jeden z frekventantů nechtěl pivo, ještě tak sodovku nebo tonik nebo limo, ale už ani kapku usvědčujícího alkoholu. Nastal čas odjezdu. Dokonce i pan Roupal si objednal kávu bez rumu, zklamal jako všichni ostatní, ve kterých vyhasla družnost, jejich obličejů už zase byly cizí a vyšeptané a alibisticky bezvýrazné.

Potom vstoupil do lokálu mistr zahradních slavností pan Hamerle v zaprášené košili a houkl: „Natoč mi hned dvě, mám v krku mouchu,“ a hlomozně se vsoukal za stůl pod obrazem bílého karpatského jelena. Pan podvedoucí se potěšeně pousmál, roztočil dvě piva a pak nehnutě vyčkával, až mu sejde pěna, aby mohl dotáhnout míru, jenže by stejně nejraději zavřel, protože žil vzruchem a takovéhle skomírání ho tlačilo na prsou a na mozku. A když pan Hamerle dostal svá dvě piva, vypil první naráz a s druhým se obrátil k oknu a díval se ven na silnici a do stráně, která stoupala vzhůru k bělavé hradbě břížek. Zvolna upíjel dačickou desítku, zatímco domobrancí popíjeli nealko a vyčkávali, kdy už se nějak projeví, prohodí obhroublý vtip nebo něco podobného, aby se uvolnili ze sevření svědomí a doma pak elegantněji klíčkovali, zastírali skutečnou podobu prožitého týdne. Jenomže pan Hamerle pořád nic neříkal, v ruce svíral skleněné ucho půllitru a vyhlížel ven, až konečně zachytil pohyb a povyrostl.

Před hospodou zastavil povoz, zelená bryčka a grošák, který sklonil hlavu k rozpálenému šterku a frknutím rozevlál hřivu na krku. Malý muž s neholenou bradou seskočil z kozlíku, omotal opratě kolem brzdy, ještě poplácal koně po zadku a pak vykročil k budově výukového a rekreačního střediska. Vešel do lokálu v obrovitých holinách, pracovní blůzu přehozenou přes rameno, a hned halekal: „Hospodo, napoj mě!“ A pan Hamerle se rozzářil stejně jako pan podvedoucí, který zvolal za pultem: „Už ti ho vyrábím, Toníčku,“ a rozlil do třech půldecinek slivovici a pak s půllitrem piva v jedné a červeným táckem ve druhé ruce pospíchal ke stolu, čelem proti obrazu bílého karpatského jelena.

„Nabídněte si, pánové,“ řekl slavnostně a přisedl si, aby se zaposlouchal do vyprávění malého muže, který vždycky přicházel s nějakou novinkou, kuriózním tématem. Toník se tentokrát rozpovídal o kamenolomech, hladivě vyladěným hlasem vyprávěl o tom, jak ševelí žula a znělec a čedič, jak jsou ty zdánlivě mrtvé kusy kamene uvnitř živoucí, takže když vnímavý člověk přiloží ucho k chladné ploše, může zaslechnout jakýsi vzdálený tlukot srdce. Povídal, že rozštípnout neodborně kamenný kvádr se rovná nepovedené operaci nebo diletantsky podříznutému kúzletí, jenom nikdo neslyší ten nářek. A pan Hamerle spolu s panem podvedoucím na něm viseli očima a nehýbali se, aby nezaplašili dobytá poznání malého velkého světoběžníka.

„Moment, Toníku,“ špil jakoby ostýchavě pan podvedoucí, „já přinesu ještě tři, ať se nezadrhneme,“ a pospíchal k pípě, poháněný jemným vzruchem, který ho začínal napřimovat.

„Tak já zatím odvedu Kocoura pod stromy,“ řekl Toník a vyšel z hospody. A když si pan podvedoucí znovu přisedl ke stolu s čerstvou rundou, podepřel si pan Hamerle pěstí bradu a díval se za vozem, jak vjíždí do dvora, a provázel ho až za roh budovy, než řekl: „Takoví chlapi už se snad neroděj,“ a frekventanti, kteří se ušklebovali a udiveně kroutili hlavami nad komickou figurkou malého velkého muže, pomalu vstávali od stolů, aby si na pokojích ještě stačili sbalit věci a odevzdat správci ložní prádlo, protože válka neodvratně skončila. Jeden po druhém vstupovali do vedlejší kuchyně za paní vedoucí a s povzdechem vyrovnávali účet, ještě chtěli poděkovat a rozloučit se s personálem, ale nebylo s kým. Ani pan podvedoucí už se na nikoho neusmál, nikomu nepodal ruku. Bylo po válce.